

"רק אני והשולחן שלי" - מאמר דעה

אפריל 2020

© כל הזכויות שמורות לחברת צ'מנסקי בן שחר ושות' בע"מ.
כל שימוש ו/או התבססות על המידע הכלול בדו"ח זה ללא קבלת רשות
מראש ובכתב מחברת צ'מנסקי בן שחר ושות' בע"מ, אסור בהחלט.

צ'מנסקי בן שחר

מאמר דעה זה מציג את העובדות על שוק המשרדים עד למשבר הקורונה, את התהיות ביחס ל"מחר" והערכות לצפוי

התהיות:

שטח - האם השטח לעובד וסך השטחים לפי קטגוריות ישתנו? אם כן, באיזה כיוון ומה המשמעות של השינויים? איזה אחוז של

עובדי "משרדים" לא יחזור לעבוד במשרד? ו/או האם ימי העבודה יפוצלו במיקומים שונים?

פריסה - האם ובאיזה אופן הפריסה המרחבית תשתנה? מה המשמעות על המבנה המרחבי של ישראל?

חוזים ויחסים - האם מבנה הבסיס, משכי הזמן ושיטות התשלום ישתנו? האם הדיירים "יפנו את הגב" לאותם משכירים שלא

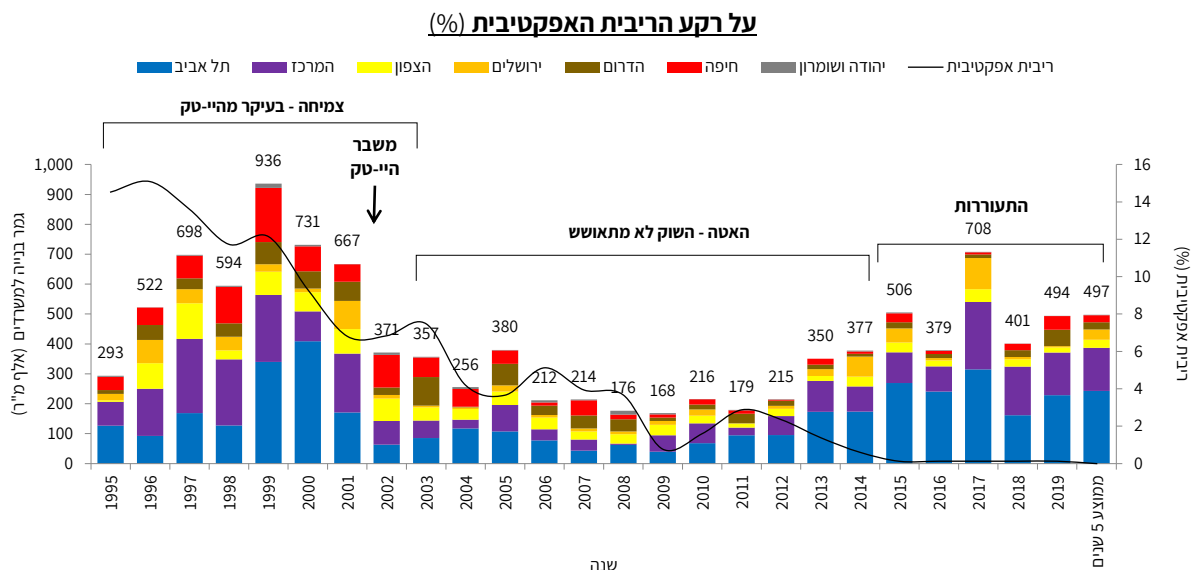
תמכו בהם בעת המשבר?

שוק המשרדים עד משבר הקורונה - עובדות

א. בניית שטחי משרדים "רגילים"

1. היום 23-25 מיליון מ"ר ברוטו, המשמשים 1.2-1.3 מיליוני מועסקים. כ-50% מהם מרוכזים במטרופולין תל אביב;
2. התרשים להלן מתאר את גמר בניית משרדים "רגילים" (לא כולל משרדי ההיי-טק) בחתך מחוזות לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אשר מסווגת את משרדי ההיי-טק באופן מוטעה כתעשייה ואחסנה;

תרשים: גמר בנייה למשרדים "רגילים" בישראל לפי מחוזות בין השנים 1995-2019 (אלף מ"ר)

3. ברמה הארצית, משנת 2010 קיימת התאמה בין קצב גידול ההיצע לבין תוספת מספר משקי הבית. נכון להיום היחס

בין מספר משקי בית לבין היצע שטחי המשרדים - כ-10 מ"ר. בהכרח קיימות ערים רבות בישראל שאינן מצליחות

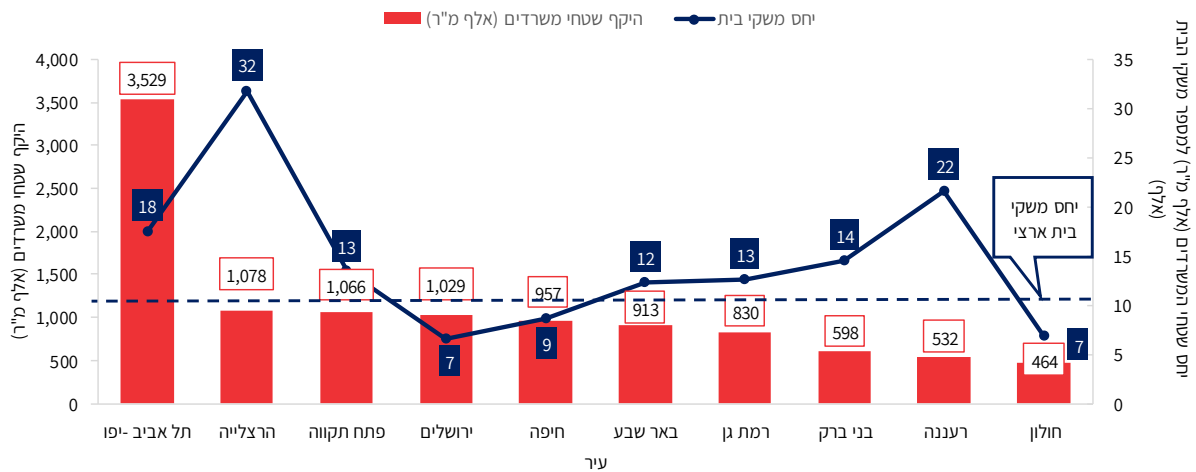
לייצר יחס ממוצע זה כנגזר ממיקומן ומהעדר אסטרטגיה כלכלית אמיתית ומתממשת המתבססת גם על

צ'מנסקי בן שחר

יתרונות תחרותיים. כתמיד, היצע תכנוני בלבד אינו מייצר ביקוש;

4. 7 מתוך 10 ערים עם היצע שטחי משרדים הכי גדולים בישראל ממוקמות במטרופולין תל אביב (מתייחס למשרדים במבנים ייעודיים בעיקר);

תרשים: TOP 10 ערים בישראל עם הכמות הגדולה ביותר של שטחי משרדים (אלף מ"ר) ויחס למשקי בית (מ"ר)

ב. בניית שטחים של משרדי היי-טק (ושלא ייצור)

1. החברה מעריכה, כי הביקוש השנתי למשרדי היי-טק - 150-170 אלף מ"ר;

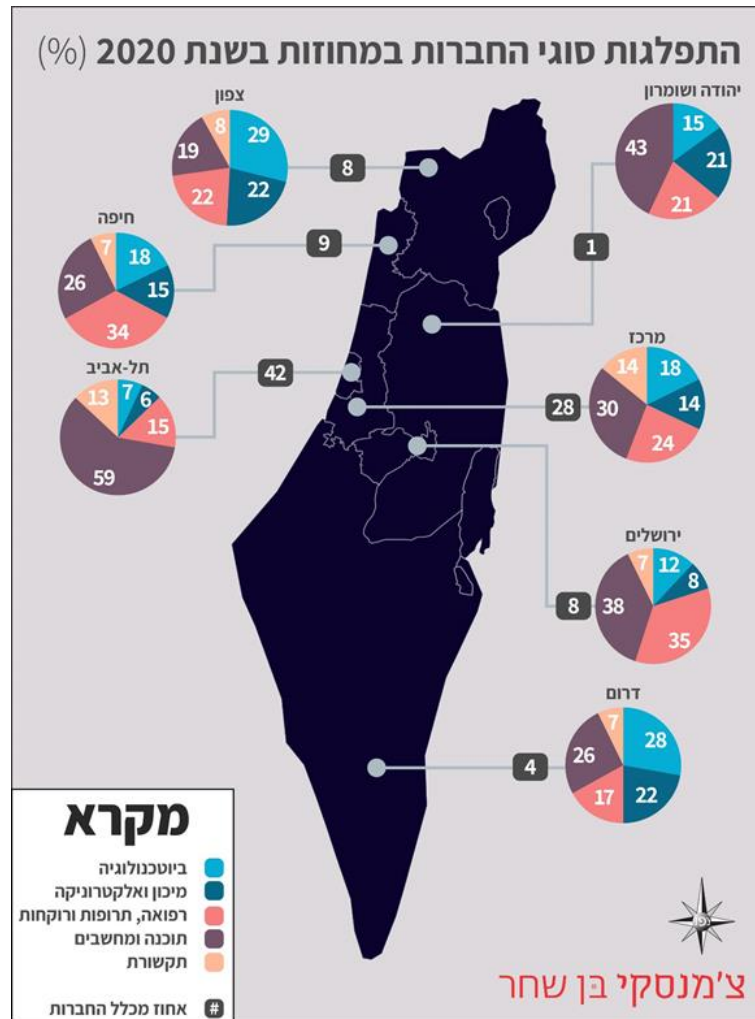
2. פריסת חברות היי-טק בישראל בחתך למחוזות וקטגוריות מוצג להלן:

(א) בשנת 2020 - 70% מהחברות מרוכזות במחוזות תל-אביב והמרכז ונמצאות בירידה ביחס לשנים 2014 ו-2016;

(ב) בין השנים 2016-2020 התרחשה ומתרחשת "יציאה" של חברות היי-טק ממחוז תל-אביב אל מחוז מרכז. ב"פריפריה" / בשאר המחוזות נתח חברות היי-טק נשאר זהה לאורך השנים;

צ'מנסקי בן שחר

מפה: פריסת סוגי חברות היי-טק בישראל בחתך מחוזות וקטגוריות בשנת 2020 (%)

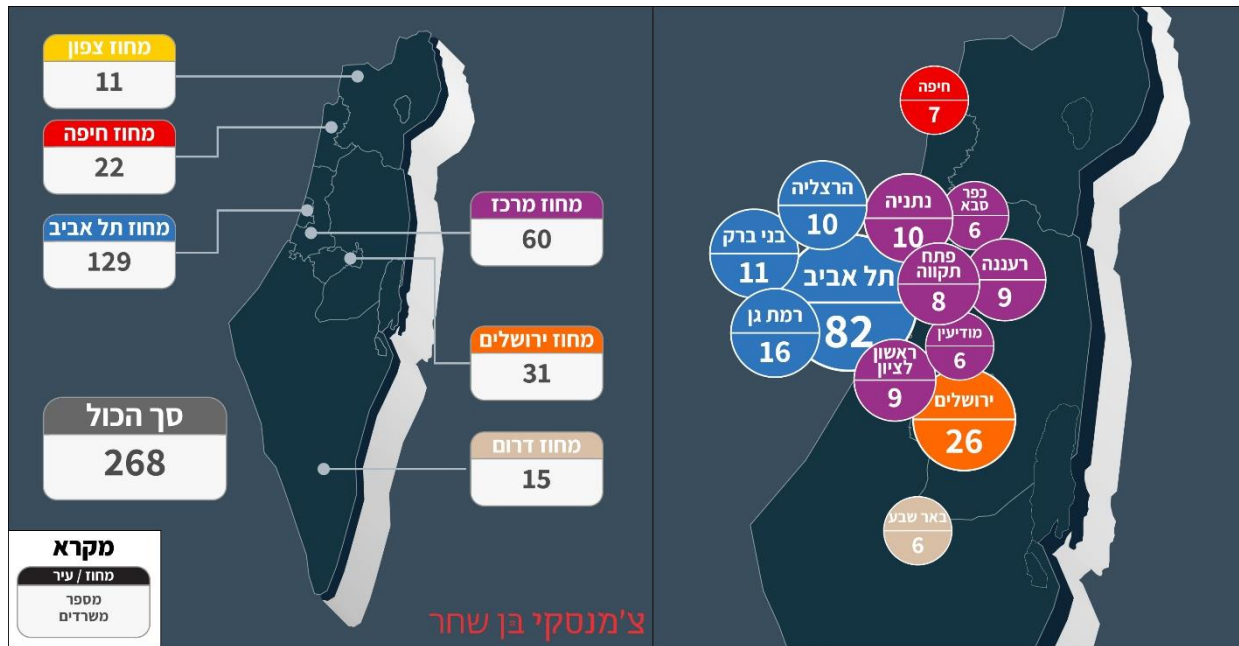

ג. חללי עבודה משותפים

1. גודל השוק - 350-400 אלף מ"ר, רובו במחוזות תל אביב והמרכז = כ-1.5% מגודל שוק המשרדים בישראל;
2. מוקד עיקרי של חללים משותפים - תל אביב עם 82 חללים;
3. השחקנים העיקריים בחללים משותפים בישראל היום - שחקנים בינלאומיים WeWork ו-Regus (השחקנים המובילים בעולם);
4. המפות שלהלן מציגות את מוקדי חללים משותפים בערים ובמחוזות בישראל:

צ'מנסקי בן שחר

מפות: פריסת מוקדים של חללי עבודה משותפים בערים וסך הכול במחוזות

ד. מענה לתהיות = הצפוי בטווח הקצר ב"שגרת הקורונה"

1. הביקושים יקטנו

(א) החברות / הפירילנסריים יבקשו וידרשו לחסוך בעלויות - "כולם" יחפשו את המיקום המתאים, הבריא והכי

זול לשולחן שלהם;

(ב) חלק מעובדי "משרדים" לא יחזרו לעבוד במשרד - יישארו בבית ו/או יפצלו את יומם + יעבדו במשמרות / בקבוצות קטנות;

(ג) קצב התחלות הבנייה יתמתן / משך הבנייה יתארך, קצב איכלוס משרדים חדשים יהיה איטי;

(ד) שטחים - במשרד "רגיל" היום 20 מ"ר לעובד ובחללי עבודה 5.5 מ"ר. בעת הזו ליותר מ"ר;

2. **Open Space** - ישונה הרווחים, יבנו מחיצות? האם ל"נצח"?

3. **חנייה** - יגדל הביקוש לנסיעות ברכב הפרטי = מקום חנייה;

4. **מחירים** - חלק מהדיירים לא ישלמו דמי שכירות / ישלמו דמי שכירות מופחתים ו/או חלקיים + יידרשו לשלם דמי ניהול גבוהים יותר שייגזר מתקנות הבריאות החדשות;

5. **חוזים** - הדיירים החדשים יחתמו על חוזים "גמישים" בדומה לחללים משותפים - לתקופות קצרות / עם הרבה "נקודות יציאה";

6. **יחסים** - תפגענה חברות שלא "סחבו את האלונקה" במשבר והדיירים "יפנו להן את הגב";

ה. הצפוי בטווח ארוך - "אחרי" הקורונה

1. ביקושים

- (א) החברות יצמצמו שטחי משרדים;
- (ב) חלק מהעובדים יעבדו לפחות חלק מהזמן מהבית / "שולחן חם" (בדומה ל"מיטה חמה"), ישתמשו ביותר טכנולוגיות על מנת "למקסם רווח" מכל שולחן;
- (ג) ברם, כל הרעיון והקונצפט של משרד כמקום מפגש, נטוורקינג ואינטראקציות בין אנשים ימשיך להתקיים, כי האדם הינו חיה חברתית (ה"צעירים" יבקשו לחזור מהר יותר לשגרה);

2. מיקומים - תתחזק מגמת היציאה מתוך תל אביב אל המיקומים:

- (א) **המקומות ה"באים במטרופולין תל אביב** - בצמתים מרכזיים, על מערכות הסעת המונים;
- (ב) הרצלייה פיתוח - עד המועד שהמתוכנן בצומת פי גלילות יתממש - "על" תחנת הרכבת בה צומת של ישראל;
- (ג) מתחם ה-1000 בראשון לציון ו"הכי" קרוב לתחנת משה דיין + גם בחולון (בזכות מתחם עזריאלי);
- (ד) לאורך כביש מספר 20, בצמתיו ועל מערכות הסעת המונים וסביבת עזריאלי תמשיל להיות ה"לב" של שוק המשרדים בישראל;

מפה: המקומות ה"באים במטרופולין תל אביב

צ'מנסקי בן שחר

